

Archaická červená figura II

**Manýristé
(500 – 475 před n.l.)**

- Období do poloviny 5. stol. před n. l.
- Velmi intenzivní, téměř masová výroba
- Export do jižní a severní Itálie
- Méně do Etrurie (hlavně po bitvě u Kyme - 474)
- Malíři nádob si berou za vzor tzv. velké umění
- Malíři (reliéfů a nástěnných obrazů) se stávají významnými osobnostmi
- Malíři keramiky byli považováni za řemeslníky

Manýristé

- Generace malířů období 480 – 470 před n. l.
- Konzervativní skupina na pomezí archaického a klasického stylu
- Jejich postavy mají malé hlavy a dramatická gesta
- Dekorace jak nádob tak oděvů postav je přehnaná (jakoby barokní)
- Mytologické scény jsou teatrální

- Hlavní keramické tvary: sloupkový kratér, pelike, hydrie
- Geometrické dekorační prvky jsou řetězce břechťanů, na hrdle lotosové květy
- Témata: dionýsské motivy, symposia > méně mytologie se stejnou tematikou jako v předešlých obdobích
- Většina připomíná malíře Mysona (patrně vychoval množství žáků)

Malíř prasat

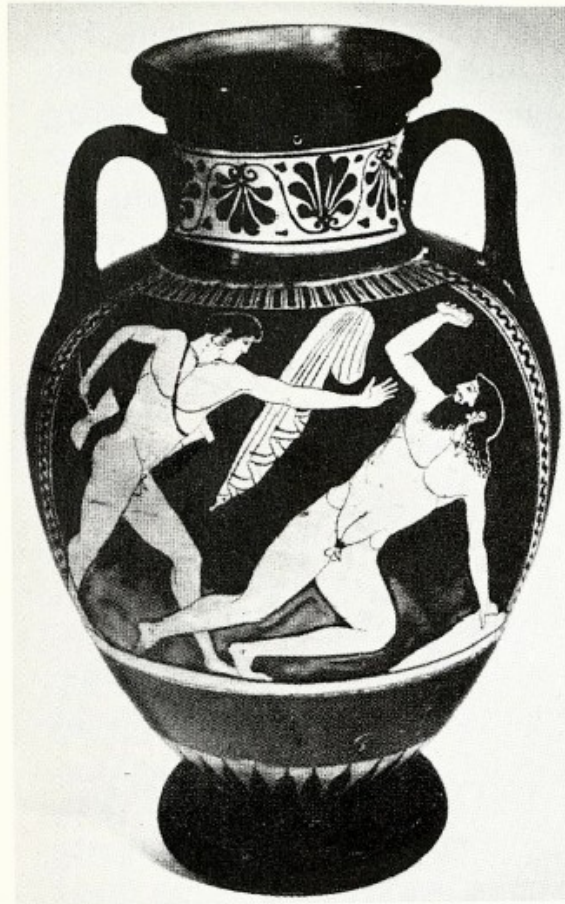
- Současník nebo mírně pozdější než Myson
- Jeho manýrismus je patrný na přehnaném detailním zobrazení pláště s kontrastu s „nešikovnou“ malbou a na proporcích chlapce, který také jakoby se kácel.

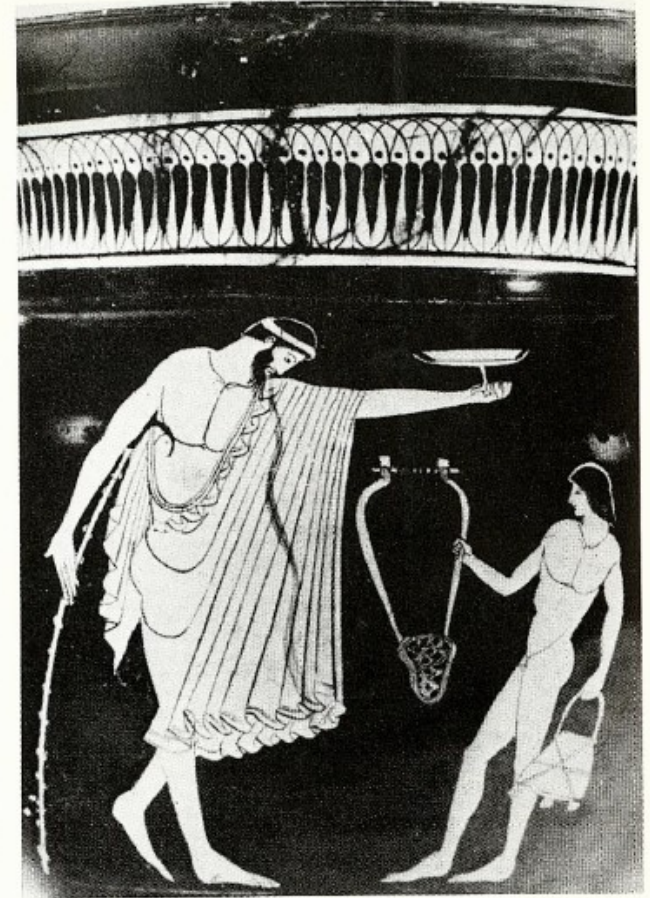
Tento tvar amfory je také
charakteristický pro období
kolem čtvrtiny 5 stol. před n. l.

321. Κιονωτός κρατήρας του Ζωγράφου του Χοίρου

319 Αμφορέας με λαμό, του Ζωγράφου του Χοίρου. Θησεύς και Προκρούστης. Υψ. 34 εκ.

320 Κιονωτός κρατήρας του Ζωγράφου του Χοίρου

Leningradský malíř

- Zručnější malíř než předchozí
- Dramatické scény
- Postavy s teatrálními gesty

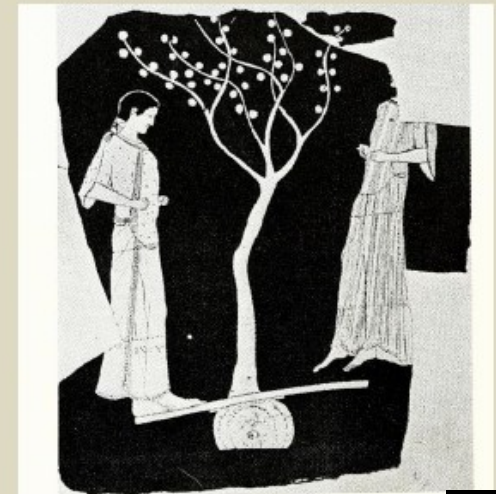
324 Αμφορέας με λαμό, του Ζωγράφου του Leningrad. Νίκη και λυρωδός. Υψ. 50 εκ.

325 Καλπίδα του Ζωγράφου του Leningrad. Σάτυροι υποκριτές

326 Καλπίδα του Ζωγράφου του Leningrad. Λαπιθες (Καινείς) και κένταυροι

322 Κιονοτός κρατήρας του Ζωγράφου του Leningrad

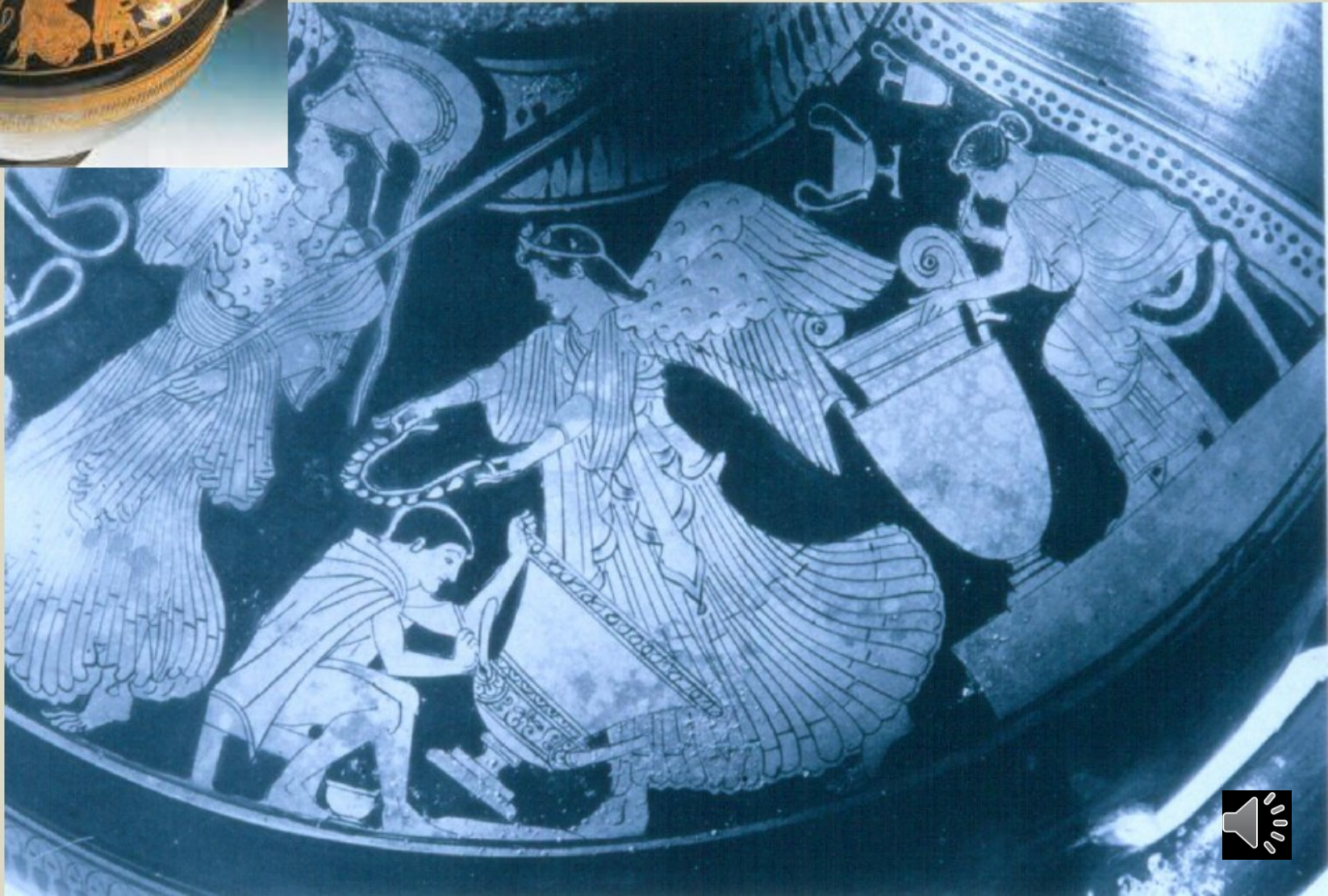

323 Καλπίδα του Ζωγράφου του Leningrad. Εργαστήριο αγγειοπλαστικής

Zajímavá je postava malé dívky napravo v rohu, která zdobí volutový kratér. Tradičně je nádoba pojmenována **Keramická dílna, kterou navštívily bohyně Athéna a Níké**, ale patrně podle tvarů nádob se jedná o kovotepeckou dílnu.

Další malíři raného manýrismu:

327 Καλπίδα του Ζωγράφου του Ακράγαντος, Εμφύς, Άρτος και Ιού

328 Καλπίδα του Ζωγράφου του Ακράγαντος, Μάθημα μουσικής

329 Καλπίδα του Ζωγράφου της Ουιάτης, Γέννηση του Εραχθονίου

Akragantův malíř

Oinanteův malíř

Perseův malíř

„Anonymní“ nádoby raného manýristického stylu bez pojmenovaného malíře

332 Πελόνη, έργο κάποιου μαθητή. Ο Αχιλλεύς παραλαμβάνει τα κοσμήματα έλλα

333 Κισσαϊός κρατήρας. Χίρις του Διονύσου. Υψ. 40,5

334 Αίολος, έργο κάποιου μαθητή. Υψ. 39,2

- Na datování „manýristických“ nádob není úplně jednotný názor. Pravděpodobně někteří malíři pokračovali v tomto stylu ještě v 50. letech 5. století
- Patrně byly ještě tehdy žádány v Itálii
- Tyto nádoby vypadají jakoby je maloval někdo, kdo se malovat teprve učí.
- Působí amatérským dojmem

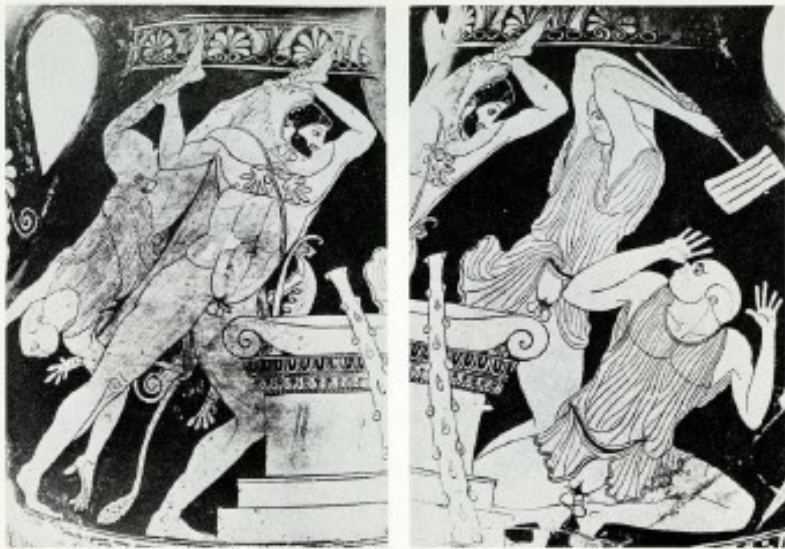
Panův malíř

- Patří do stejné generace, ale vymyká se svými uměleckými přednostmi
- Kromě „klasických manýristických nádob“ zdobí také lekythy, kylixy, malé amfory
- Velká škála nejrůznějších velmi originálních scén (Každodenní život i mytologie)
- Chronologický rozsah cca 20 let od 480 před n.l.

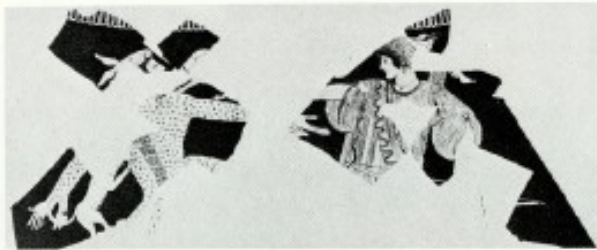

336 Πελίη του Ζωγράφου του Πανός. Ηρακλής και Βούτης

337.1 Ελαφινός κρατήρας του Ζωγράφου του Πανός. Ἄρτεμις και Ἀκταίω

337.2 Η πίση όψη του αγγείου της εικ. 337.1. Ἀθήνας εναντίον Γίγαντα

338.1, 2 Φικτήρας του Ζωγράφου του Πανός. Ο Απόλλων μάχεται τον Τόα για τη Μάρπησσα

Bostonský kratér

335.1 Κιθολοσόχημος κρατήρας του Ζωγράφου του Πανός (επίσημο αγγείο). Ο Παν και αγόρι. Υψ. 37.1

335.2 Η άλλη όψη του αγγείου της εκ. 335.1. Άρτεμις και Ακταίων

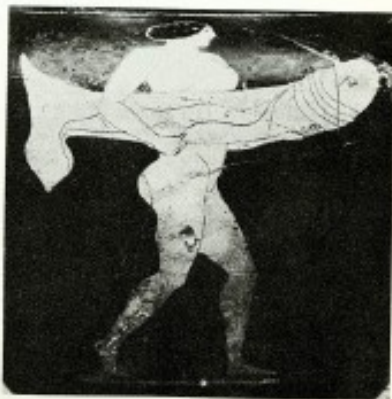

340 Κοινωνικός κρατήρας του Ζωγράφου του Πατιός. Θυσία αγροτών σ' ερμαιοτή στήλη

341 Οπισθή του Ζωγράφου του Πατιός. Βορέας και Ορέσθηα

339 Αγοράς τύπου Νολα του Ζωγράφου του Πατιός. Ζεός και Γαλαργήδες

342 Κοινωνικός κρατήρας του Ζωγράφου του Πατιός

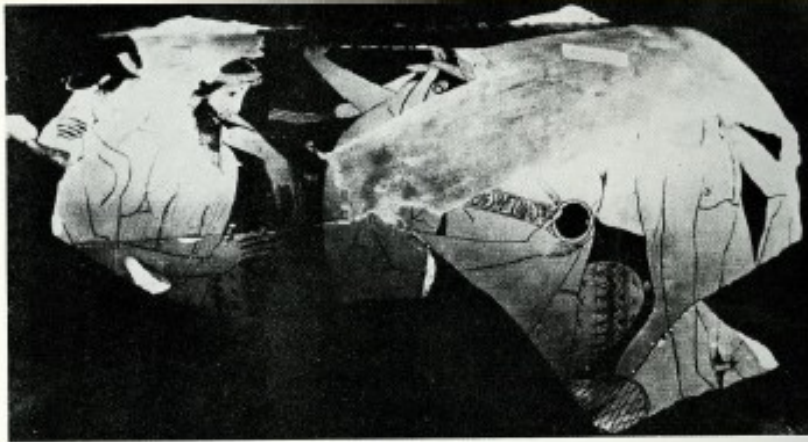

343 Κωδοκονόαχος κρατήρας του Ζωγράφου του Πατιός. Διδύμοις

344 Πελένη του Ζωγράφου του Πατιός

345 Αγοράς τύπου Νολα του Ζωγράφου

346 Δίος του Ζωστήριου του Παίδος

347 Αθηνά του Ζωστήριου του Παίδος

348 Αθηνά του Ζωστήριου του Παίδος. Νίκη. Υψ. 35 εκ.

349 Πελλία του Ζωστήριου του Παίδος. Ο Πρωτεύς κρατώντας Γοργόνα

Malíři velkých nádob

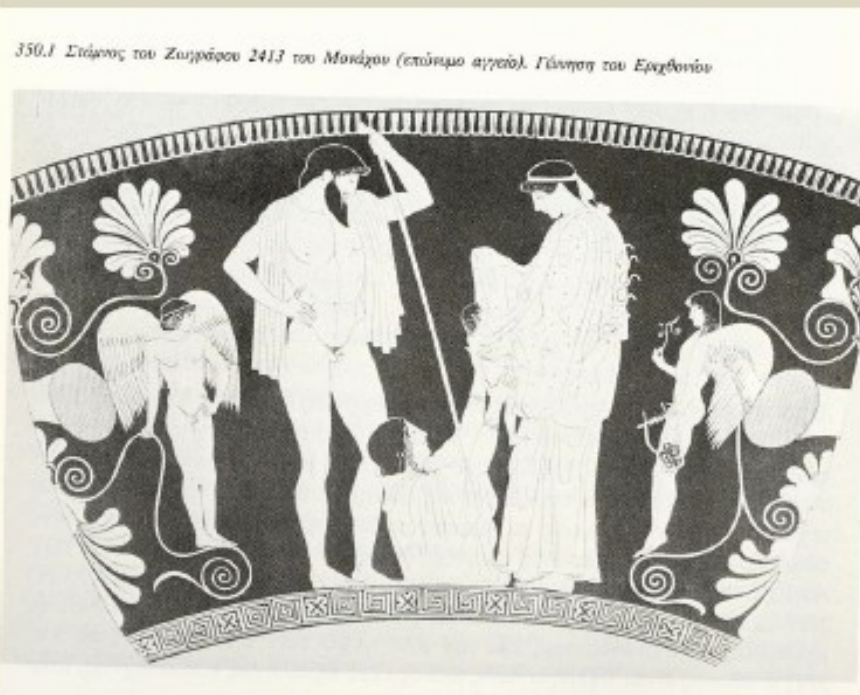
- Stamnos: jeho obliba začíná v první čtvrtině 5. stol.
- Stále oblíbené velké kratéry

- Prvky klasického malířství a sochařství:
  - Pohodlné postoje
  - Vyrovnaný výraz ve tváři
  - Mírný kontrast

Mnichovský malíř 2413

- Patrně žák berlínského malíře

Ermonaktos a Malíř zrození Athény

352 Επιστροφή παλιός του Ερμόκτου, Βορέας και Δροβία

353 Αθήνη του Ερμόκτου, Ποσειδών και γυναίκα. Υψ. 38 εκ.

354 Στάσις του Ερμόκτου, Φόνος του Δροβία

355 Παιός του Ζωγράου της Γέννησης της Αθηνάς (σημάιο αγγείο)

Ermonaktos

- Hlavní tvary: stamnos, pelike
- Bývá považován za žáka berlínského malíře
- Uplatňuje precizní bordury
- Elegance klasického stylu
- Často mytologické scény

Malíř z Providence

- Také žák berlínského malíře
- Téměř by mohl patřit k raným klasikům
- Postoje jeho postav jsou spíše archaické
- Často zobrazuje ženy
- Jeho ženy jsou „aktivní“, někam spěchají, pracují, nesou zbraně a pod. a to i pokud se jedná o bohyně
- Pracoval kolem roku 470 BC
- Často na svých nádobách chválí jakéhosi Glavkona

115 Athénis na Zepheros (z Providence) No. 264 ex.

117 Athénis sítě na Zepheros (z Providence) Athénis

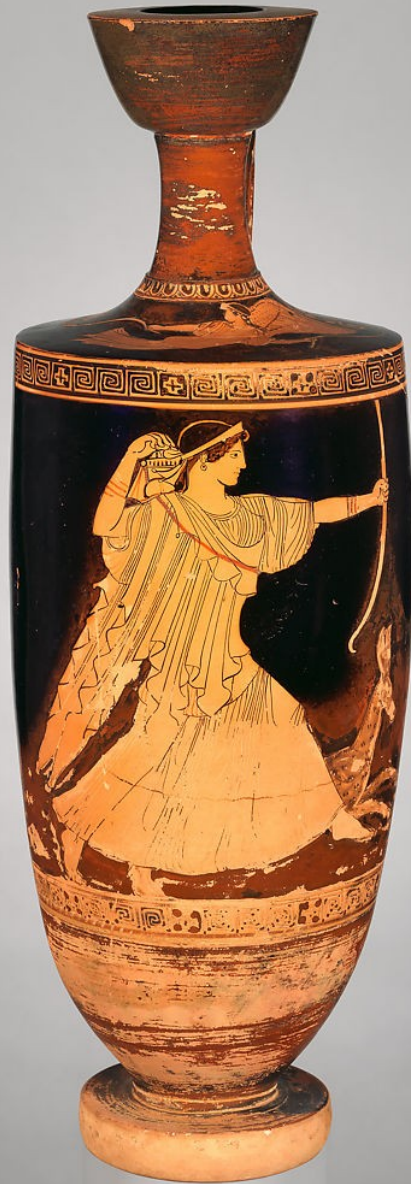
118 Athénis na Zepheros (z Providence)

119 Athénis sítě na Zepheros (z Providence) O. Glavkonos, zvaný na Pnyktagia

- I ostatní malíři vzdávají hold Glavkonovi, ale také Charmidovi, Nikonovi, Timoxenovi a Ipponovi
- Malíř z Providence byl extrémně produktivní: dnes máme identifikováno na 150 nádob

Oionoklův malíř

- Trochu podobný styl jako tzv. Skyt
- Dionysos a satyr – archaické téma

333 Apollón s kytarou a satyr na Zephróse na Oionokl. Dóros, Fig. 33 cc.

33.1 Apollón na Zephróse na Oionokl. Fig. 33.1

33.2 Apollón s kytarou a satyr na Zephróse na Oionokl. Dóros, Fig. 33.2 cc.

33.1 Apollón s kytarou a satyr na Zephróse na Oionokl. Dóros, Fig. 33.1

Nikonův malíř

- Vzdává hold Glavkonovi
- Také spěchající ženy
- Athéna zdravící vítězství u Salamíny
- Pracoval do 60.let 5. stol.

384 Απεικόνιση τριών Νίκων και Ζευσίδωρον του Νίκωνος, Απεικόνιση στήλης

383 Απεικόνιση γυναίκας σπώντας τον Ζευσίδωρον του Νίκωνος, Ψφ. 42 εκ.

385 Απεικόνιση μίας Νίκης και Ζευσίδωρον του Νίκωνος, Απεικόνιση στήλης

387 Απεικόνιση σε άσπιδά και Ζευσίδωρον του Νίκωνος

Απεικόνιση στήλης

Charmidův
malíř – hlavně
herci a satyři

Malíři kylixů

- Málo malířů kylixů pokračovalo v tomto období v archaické tradici
- Navazují na Douria
- Hlavně dionýsovská témata
- Akestoridův malíř, Euaichmiin malíř, Malíř disku, Euaionův malíř

368 Κύλικα του Ζωγράφου του Ακασταρίδου. Υάκενθος

369 Κύλικα του Ζωγράφου του Ευσείνου, Αττάλινη

370 Κύλικα του Ζωγράφου του Ευσείνου. Γυναίκα που γυθίζει

371 Δίσκος του Ζωγράφου του Δίσκου, Άρστας

372 Δίσκος του Ζωγράφου του Δίσκου

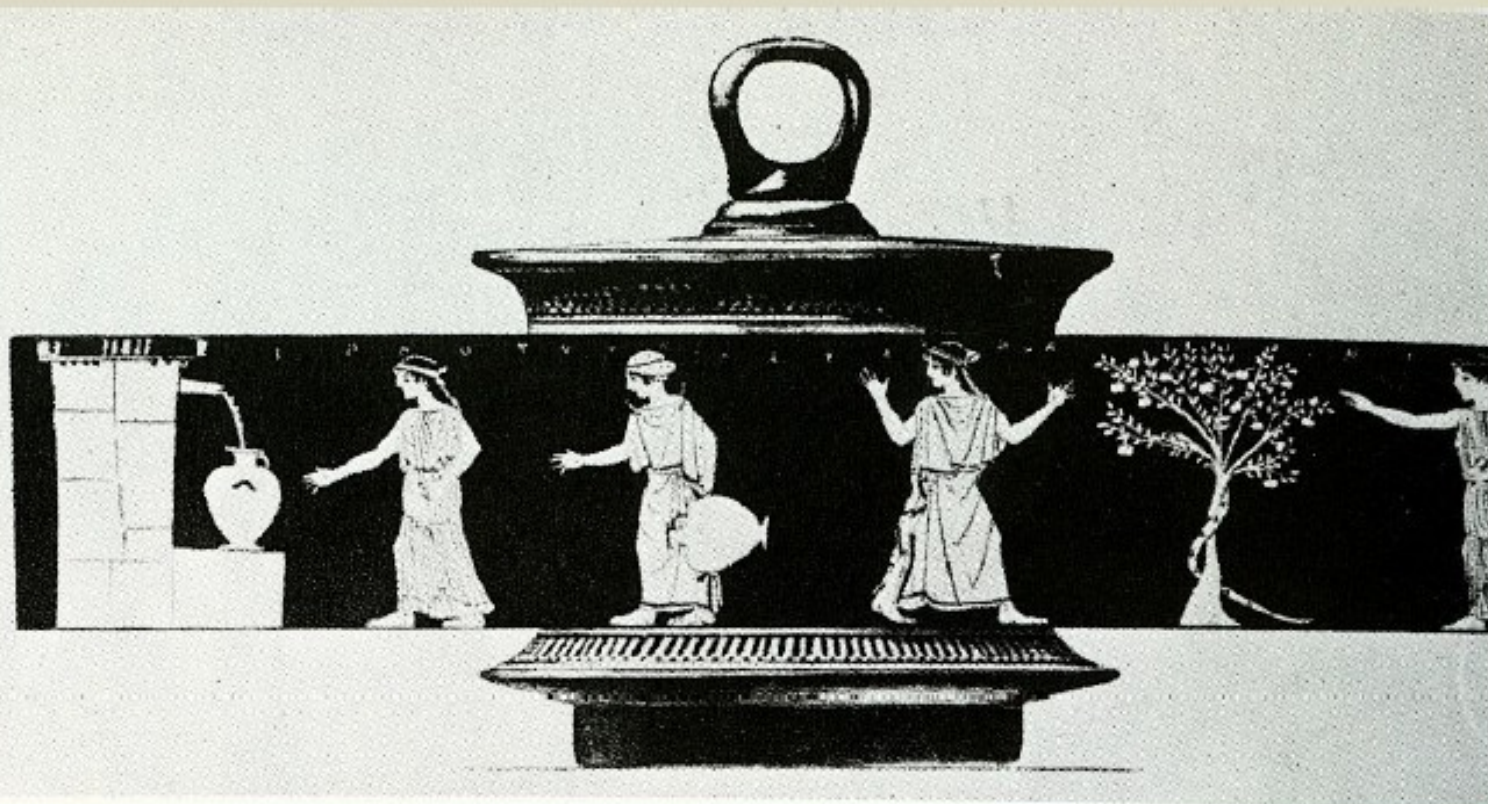
373 Κύλικα του Ζωγράφου της Ευσείνης

374 Κύλικα του Ζωγράφου του Ευσείνου

- I na kylixech se objevují komplikované scény
- Často (na rozdíl od předcházejících epoch) jsou zobrazovány podlahy
- Figury stojí, neběží nebo neklečí

Pyxida jednoho z Douriových následovníků

Makronovi následovníci

- Jsou mnohem realističtější a dynamičtější
- Malíř Kliniky a Telefonův malíř
- Výborná anatomie
- Humor
- Do této skupiny patří i tzv. Malíř boty (jednoduché, ale přehledné obrazy)

Malíř Kliniky

376 Κύλικα του Ζωγράφου της Κλινικής. Ο Ηρακλής σε συμπόσιο μαζί με το Διόνυσο

377 Αρύβαλλος του Ζωγράφου της Κλινικής (επώνυμο αγγείο Κλινική). Υψ. 5

Eponymní nádoba

Telefonův malíř

378 Κάλυκα του Ζωγράφου του Τηλέφου (επίγραμμα αγρείδι). Ο Τηλέφος στο Άργος

379.1 Κάλυκα του Ζωγράφου του Τηλέφου. Ήως και Τηθύς

379.2 Εξαιρετική όψη της κάλυκας της εικ. 379.1

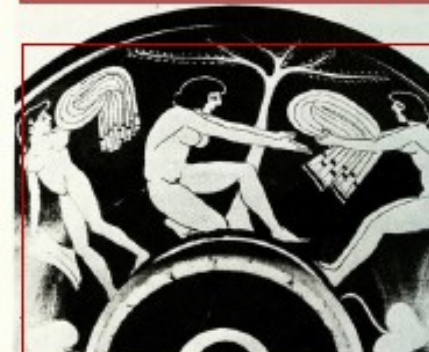

380 Κάλυκα του Ζωγράφου του Τηλέφου

381 Κάλυκα του Ζωγράφου του Τηλέφου

Malíř boty

382.1, 2 Κάλυκα του Ζωγράφου της Μπίτας

Tvary

- **Amfory**

- Jiné tvary
- Belly amphorae jsou minulostí
- Také málo neck amphorae
- Ucha rektangulárního průřezu
- Přežívají tzv. Nikosthenovy amfory
- Oblíbené jsou menší amfory typu Nola s vysokým hrdlem (objevují se kolem 490)
- Amfory s pyriforní podstavou jsou oblíbené a mají nepoměrně širokou horní část
- Speciálně u manýristů jsou časté pelikes (po 500)

- **Hydrie:**

- Přežívají stejné typy jako kolem roku 600

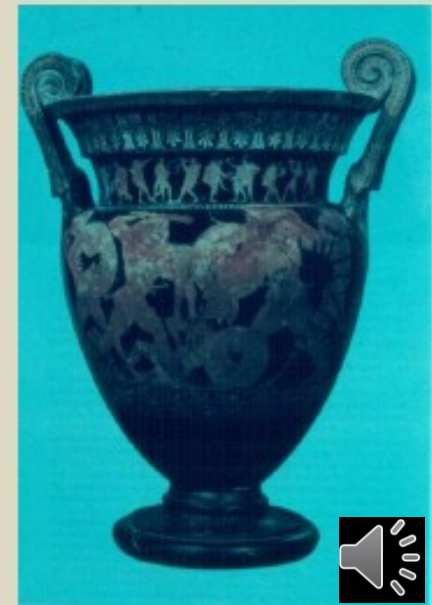
- **Oinochoe:**

- Velmi časté a velmi pestré tvarosoví (zobákovité, s uchem nad okraj ad.)
- Beazly vyčlenil 8 typů

Kratéry a psyktéry:

- Sloupkovitý kratér je velmi oblíbený
- Volutový a zvoncovitý jsou uplatňovány v případě, že je třeba zobrazit velkou scénu, jakoby oficiální
- Kolem 470 se mění poměr výšky a šířky (výška > šířka)
- Psyktires mají obvykle cibulovitý tvar
- Sektáme se také občas s dinem

Kylixy

- Navazují na tvary pozdní černé figury
- Také poměrně časté skyphoi
- Kolem 500 skyphos typu „Glaux“ s jedním uchem horizontálním a jedním vertikálním
- Jméno podle sovy (γλαυκη), která je později jediným výdobným motivem

Nádoby na olej:

- Prakticky všechny lekythoi mají cylindrické tělo
- Pouze na počátku 5. století mají ještě měkkou profilaci
- Ještě se používají alabastra a aryballoi
- Z dalších tvarů jsou velmi oblíbené pyxidy

Manýristé jsou datováni od 490 do 475.

Výzdobné motivy

- Plynule navazují na černou figuru
- Velmi stereotypní výzdoba
- Více pohybu než u černé figury

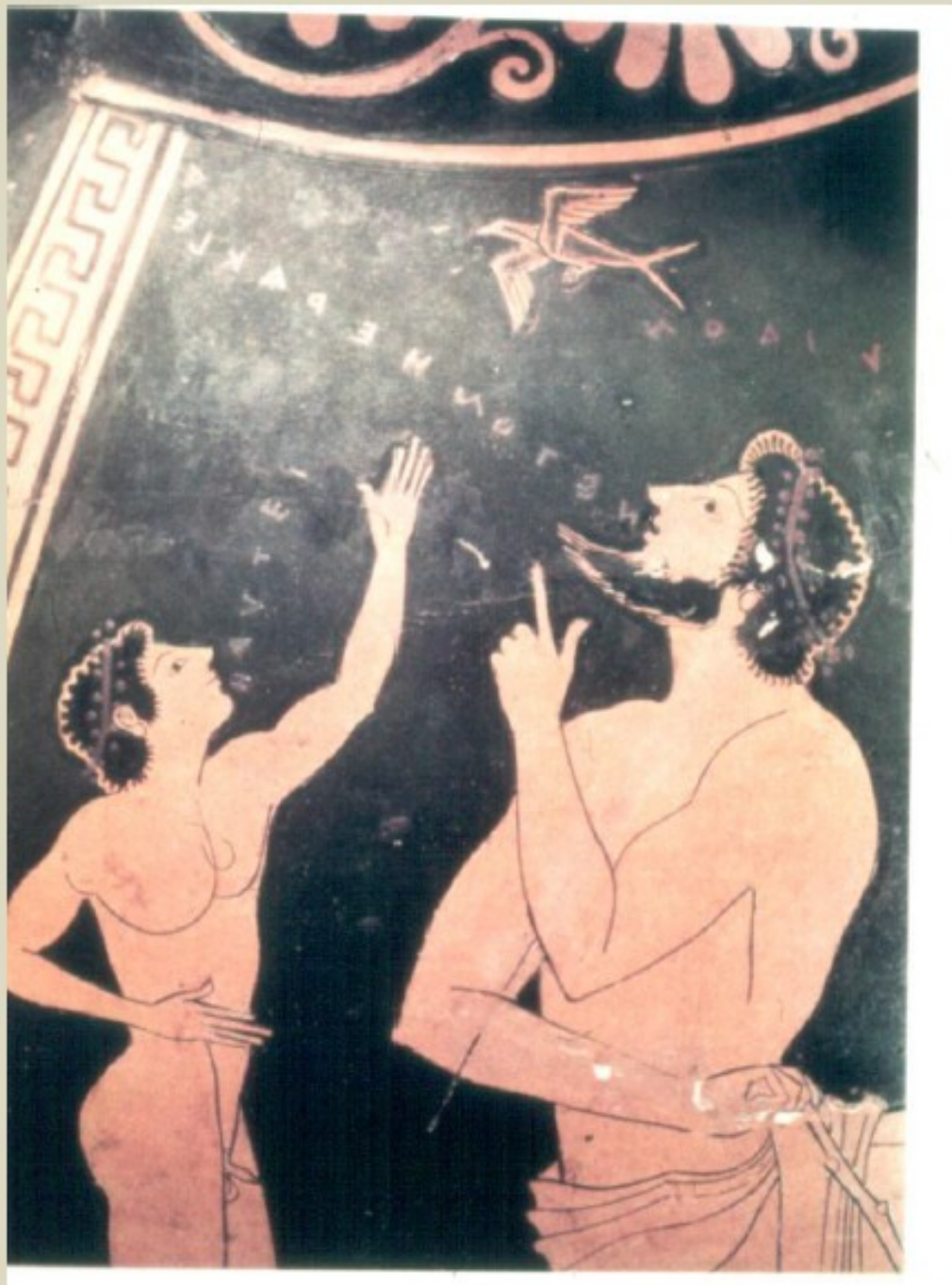
Nápisy

- Psány červenou barvou (velmi zřídka bílou nebo ryté)
- Někdy se barva sloupne z lesklého slipu a nápis je patrný pouze jako matný černý stín viditelný pod kosým světlem
- Významní malíři nepodepisují
- Méně významní mají tendenci být „více upovídání“
- Více podpisů červenofigurové keramiky (jak malířů, tak hrnčírů)

- V období černé figury se občas vyskytnou nápisy, které nedávají smysl nebo je z nich patrné, že jejich tvůrce neuměl psát. S tím se v 5. století již neseznamujeme.
- Často věty u úst postav. Např.: „Hle, přichází Herakles,“ „Jaro je tady,“ „Podívej, vlaštovka“ a pod.
- Přízvisko „dobrý“ je velmi časté
- Někteří osobní jména se často opakují
- Někteří z nich jsou identifikovatelná s historickými postavami Themistokleovské doby (např. vojevůdce Glaukos)

„Hle, vlaštovka!“

Rostliny

- Mnohem méně než v černé figuře
- Na periferii (na okraji, držadlech, po okrajích výzdobného motivu)
- Po roce 500 do 475 jsou rostliny extrémně vzácné
- Kolem 520 se objevuje krátký a široký lotos patrně podle vzoru východního Řecka

Realistické scény

- Každodenní život:
  - Nová technika dává možnost zobrazovat více detailů -> ženy mají komplikované oděvy
  - Mnoho studií na téma ženský a mužský oděv na červenofigurové keramice
  - Scény z lázní, sympózií, ale také pracovní nebo s dětmi

Dalšími tématy jsou:

- Bitvy
- Veřejná a sukromá zábava
- Sport
- Obchod a řemeslo
- Náboženství
- Historické postavy (běžec z Marathónu, Ipparchova vražda, Anakreon ad.)

Mytologie

- Pokračuje tradice černé figury
- Určité rozdíly po roce 500:
- Olympští bohové jsou většinou zobrazováni sami zaměstnaní nějakou aktivitou
- Nejčastěji je Zeus (vždy klidný a důstojný)
- Stejně často Athéna (zrození z hlavy, pomoc hrdinům, válečné aktivity)
- Apollón – jako dobyvatel žen nebo hudebník
- Hermes – málokdy je protagonistou zobrazovaných scén)
- Dionyssos – často se svým průvodem (objevuje se i Ariadne)
- Vyskytují se i Hefaistos, Poseidon, Demetra, Afrodita, Pan)
- Nejoblíbenější v černé figuře – s postupem času jeho popularita klesá
- Totéž platí pro Thesea
- Trojský cyklus: z počátku krajně oblíbený, u manýristů okrajové téma (ale i tak je v červené figuře trojský cyklus mnohem četnější než u černé figury)

Příště:

Červená figura klasického období - Atika

